

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

1. december 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 96/71/EF – artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1 –
udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser –
internationale lastbilchauffører – anvendelsesområde – begrebet »udstationeret arbejdstager« –
cabotagekørsel – artikel 3, stk. 1, 3 og 8 – artikel 56 TEUF – fri udveksling af tjenesteydelser –
kollektive overenskomster, der finder generel anvendelse«

I sag C-815/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) ved afgørelse af 14. december 2018, indgået til Domstolen den 21. december 2018, i sagen

Federatie Nederlandse Vakbeweging

mod

Van den Bosch Transporten BV,

Van den Bosch Transporte GmbH,

Silo-Tank Kft.,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, R. Silva de Lapuerta, afdelingsformændene J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, L. Bay Larsen (refererende dommer) og N. Piçarra samt dommerne C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos og P.G. Xuereb,

generaladvokat: M. Bobek,

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. januar 2020,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Federatie Nederlandse Vakbeweging ved advocaat J.H. Mastenbroek,

* Processprog: nederlandsk.

- Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH og Silo-Tank Kft. ved advokaten R.A.A. Duk og F.M. Dekker,
 - den nederlandske regering ved J. Langer og M.K. Bulterman, som befuldmægtigede,
 - den tyske regering ved J. Möller, som befuldmægtiget,
 - den franske regering ved A.-L. Desjonquères, C. Mosser, R. Coesme og A. Ferrand, som befuldmægtigede,
 - den ungarske regering ved M.Z. Fehér, M.M. Tátrai og Zs. Wagner, som befuldmægtigede,
 - den polske regering ved B. Majczyna, D. Lutostańska og A. Siwek-Ślusarek, som befuldmægtigede,
 - Europa-Kommissionen ved W. Mölls, B.-R. Killmann og M. van Beek, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 30. april 2020, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 56 TEUF og artikel 1, stk. 1 og 3, artikel 2, stk. 1, artikel 3, stk. 1, og artikel 3, stk. 8, første afsnit, i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser (EFT 1997, L 18, s. 1).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse tvist mellem på den ene side Federatie Nederlandse Vakbeweging (det nederlandske fagbevægelsesforbund) (herefter »FNV«) og på den anden side Van den Bosch Transporten BV, Van den Bosch Transporte GmbH og Silo-Tank Kft. vedrørende anvendelsen af Collectieve arbeidsovereenkomst Goederenvervoer (den kollektive arbejdsoverenskomst for godstransport herefter »den kollektive overenskomst for godstransport«) på chauffører fra Tyskland og Ungarn som led i charterkontrakter om international transport.

Retsforskrifter

Direktiv 96/71

- 3 Fjerde og femte betragtning til direktiv 96/71 har følgende ordlyd:
 - »(4) [T]jenesteydelsen kan bestå i, at et arbejde udføres af en virksomhed på dennes vegne og under dens ledelse i henhold til en aftale mellem denne virksomhed og modtageren af tjenesteydelsen, eller i, at der stilles arbejdstagere til rådighed for en virksomhed på grundlag af en offentlig eller en privat kontrakt.
 - (5) [E]n sådan fremme af tjenesteydelser over grænserne forudsætter fair konkurrence og forholdsregler, der garanterer, at arbejdstagernes rettigheder respekteres.«
- 4 Direktivets artikel 1, der har overskriften »Anvendelsesområde«, bestemmer:
 - »1. Dette direktiv finder anvendelse på virksomheder, som i forbindelse med levering af tjenesteydelser over grænserne udstationerer arbejdstagere på en medlemsstats område i henhold til stk. 3.

2. Dette direktiv finder ikke anvendelse på virksomheder inden for handelsflåden for så vidt angår besætningen.

3. Dette direktiv finder anvendelse, dersom en af de i stk. 1 anførte virksomheder træffer en af følgende grænseoverskridende foranstaltninger:

a) for egen regning og under egen ledelse udstationerer en arbejdstager på en medlemsstats område i henhold til en aftale mellem den udstationerende virksomhed og modtageren af tjenesteydelsen, der driver virksomhed i denne medlemsstat, dersom der i udstationeringsperioden består et ansættelsesforhold mellem den udstationerende virksomhed og arbejdstageren[...]

eller

b) i en medlemsstat udstationerer en arbejdstager på et forretningssted eller i en virksomhed, der tilhører koncernen, dersom der i udstationeringsperioden består et ansættelsesforhold mellem den udstationerende virksomhed og arbejdstageren[...]

eller

c) i sin egenskab af vikarbureau eller i sin egenskab af virksomhed, der stiller en arbejdstager til rådighed, udstationerer en arbejdstager i en brugervirksomhed, der er etableret eller har et forretningssted i en medlemsstat, dersom der inden udstationeringsperioden er indgået en ansættelseskontrakt mellem vikarbureauet eller den virksomhed, som stiller en arbejdstager til rådighed, og arbejdstageren.

[...]«

5 Dette direktivs artikel 2 med overskriften »Definition« har følgende ordlyd:

»1. Med henblik på anvendelsen af dette direktiv forstås ved en udstationeret arbejdstager enhver arbejdstager, der i en bestemt periode udfører arbejde på en anden medlemsstats område end den, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde.

2. Med henblik på anvendelsen af dette direktiv fortolkes begrebet arbejdstager som i lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område arbejdstageren er udstationeret.«

6 Direktivets artikel 3 med overskriften »Arbejds- og ansættelsesvilkår« bestemmer:

»1. Medlemsstaterne påser, at de i artikel 1, stk. 1, omhandlede virksomheder, uanset hvilken lovgivning der finder anvendelse på ansættelsesforholdet, på nedennævnte områder sikrer de arbejdstagere, der er udstationeret på deres område, de arbejds- og ansættelsesvilkår, som i den medlemsstat, på hvis område arbejdet udføres, er fastsat:

– ved lov eller administrative bestemmelser,

og/eller

– ved kollektive aftaler eller voldgiftskendelser, der finder generel anvendelse, jf. stk. 8, for så vidt de vedrører de i bilaget nævnte aktiviteter:

a) maksimal arbejdstid og minimal hviletid

b) mindste antal betalte feriedage pr. år

c) mindsteløn, herunder overtidsbetaling; dette gælder ikke for erhvervstilknyttede tillægspensionsordninger

d) betingelserne for at stille arbejdstagere til rådighed, især via vikarbureauer

- e) sikkerhed, sundhed og hygiejne på arbejdspladsen
- f) beskyttelsesforanstaltninger med hensyn til arbejds- og ansættelsesvilkår for gravide kvinder og kvinder, der lige har født, samt for børn og unge
- g) ligebehandling af mænd og kvinder samt andre bestemmelser vedrørende ikke-forskelsbehandling.

[...]

3. Medlemsstaterne kan efter samråd med arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med skik og brug i de enkelte medlemsstater i de i artikel 1, stk. 3, litra a) og b), nævnte tilfælde undlade at anvende stk. 1, [andet led], litra c), i nærværende artikel, hvis udstationeringen højst varer en måned.

4. Medlemsstaterne kan i overensstemmelse med national lovgivning og/eller praksis fastsætte, at der kan gøres undtagelse fra stk. 1, andet [led], litra c), i de tilfælde, der er nævnt i artikel 1, stk. 3, litra a) og b), samt fra en afgørelse truffet af en medlemsstat i henhold til stk. 3 i nærværende artikel, gennem kollektive aftaler som omhandlet i stk. 8 i nærværende artikel for et eller flere aktivitetsområder, hvis udstationeringen højst varer en måned.

[...]

8. Ved kollektive aftaler eller voldgiftskendelser, der finder generel anvendelse, forstås kollektive aftaler og voldgiftskendelser, der skal overholdes af alle virksomheder inden for den pågældende sektor eller erhvervsgren i det pågældende geografiske område.

Hvis der ikke findes en ordning til konstatering af, at kollektive aftaler eller voldgiftskendelser finder generel anvendelse, jf. første afsnit, kan medlemsstaten beslutte at lægge følgende til grund:

- de kollektive aftaler eller voldgiftskendelser, der er alment gældende for alle tilsvarende virksomheder i det berørte geografiske område og i den pågældende sektor eller erhvervsgren

og/eller

- de kollektive aftaler, der indgås af de mest repræsentative arbejdsmarkedsparter på nationalt plan, og som gælder på hele det nationale område

såfremt deres anvendelse på de i artikel 1, stk. 1, omhandlede virksomheder på de områder, der er nævnt i stk. 1, første afsnit, i nærværende artikel, ikke medfører forskelsbehandling mellem disse virksomheder og de øvrige virksomheder, der er nævnt i dette afsnit, og som befinder sig i en tilsvarende situation.

[...]

10. Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne under iagttagelse af traktaten uden forskel pålægger nationale virksomheder og andre staters virksomheder:

- arbejds- og ansættelsesvilkår på andre områder end dem, der er nævnt i stk. 1, første afsnit, for så vidt der er tale om grundlæggende retsprincipper (ordre public)
- arbejds- og ansættelsesvilkår, som er fastsat i kollektive aftaler eller voldgiftskendelser, jf. stk. 8, vedrørende andre aktiviteter end dem, der er omhandlet i bilaget.«

Direktiv 2014/67/EU

- 7 Artikel 9, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/67/EU af 15. maj 2014 om håndhævelse af direktiv 96/71/EF og om ændring af forordning (EU) nr. 1024/2012 om administrativt samarbejde via informationssystemet for det indre marked («IMI-forordningen») (EUT 2014, L 159, s. 11), bestemmer:

»Medlemsstaterne må kun indføre administrative krav og kontrolforanstaltninger, der er nødvendige for at sikre effektiv overvågning af overholdelsen af de forpligtelser, som er fastsat i dette direktiv og i direktiv [96/71], hvis disse er berettigede og forholdsmæssige i forhold til EU-retten.

Med henblik herpå kan medlemsstaterne navnlig indføre følgende foranstaltninger:

[...]

- b) en forpligtelse til at have eller tilgængeliggøre og/eller opbevare kopier i papirform eller elektronisk form af ansættelseskontrakten eller et tilsvarende dokument som omhandlet i [Rådets direktiv 91/533/EØF af 14. oktober 1991 om arbejdsgiverens pligt til at underrette arbejdstageren om vilkårene for arbejdskontrakten eller ansættelsesforholdet (EFT 1991, L 288, s. 32)], herunder, hvor det er hensigtsmæssigt eller relevant, de supplerende oplysninger, der er omhandlet i artikel 4 i nævnte direktiv, lønsedler, arbejdssedler med angivelse af den daglige arbejdstids begyndelses- og sluttidspunkt samt varighed og bevis for betaling af lønninger eller kopier af tilsvarende dokumenter under udstationeringen, på et tilgængeligt og klart defineret sted på dens område, såsom arbejdspladsen eller byggepladsen eller for mobile arbejdstagere i transportsektorens vedkommende udgangsbasen eller det køretøj, med hvilket tjenesteydelsen leveres

[...]«

Direktiv (EU) 2020/1057

- 8 Syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2020/1057 af 15. juli 2020 om fastsættelse af særlige regler med hensyn til direktiv 96/71 og direktiv 2014/67 om udstationering af førere i vejtransportsektoren og om ændring af direktiv 2006/22/EF, for så vidt angår håndhævelseskravene, og af forordning (EU) nr. 1024/2012 (EUT 2020, L 249, s. 49) har følgende ordlyd:

»[...] Bestemmelserne om udstationering af arbejdstagere i direktiv [96/71] [...] finder anvendelse på vejtransportsektoren [...]«

Forordning (EF) nr. 1072/2009

- 9 17. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1072/2009 af 21. oktober 2009 om fælles regler for adgang til markedet for international godskørsel (EUT 2009, L 300, s. 72) præciserer, at bestemmelserne i direktiv 96/71 finder anvendelse på en transportvirksomhed, der udfører cabotagekørsel.
- 10 Forordningens artikel 2 med overskriften »Definitioner« fastsætter:

»I denne forordning forstås ved:

[...]

3) »værtsmedlemsstat«: en medlemsstat, hvor en transportvirksomhed udfører transport, ud over i den medlemsstat, hvor transportvirksomheden er etableret

[...]

6) »cabotagekørsel«: national transport for fremmed regning, der udføres i en begrænset periode i en værtsmedlemsstat i overensstemmelse med denne forordning

[...]«

11 Denne forordnings artikel 8 med overskriften »Generelt princip« bestemmer i stk. 2, første afsnit:

»Transportvirksomheder, som beskrevet i stk. 1, har adgang til at udføre op til tre cabotagekørsler med samme køretøj eller, hvis der er tale om et sammenkoblet vogntog, med motorkøretøjet heri, i tilslutning til en international transport fra en anden medlemsstat eller fra et tredjeland til værtsmedlemsstaten, efter at de varer, der blev transporteret ved den indgående internationale transport, er leveret. Den sidste aflæsning af en last som led i en cabotagekørsel, før værtsmedlemsstaten forlades, skal finde sted inden for syv dage efter den sidste aflæsning i værtsmedlemsstaten som led i den indgående internationale transport.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

12 Van den Bosch Transporten er en transportvirksomhed, hvis lokaler er beliggende i Erp (Nederlandene). Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte, der er et tysk selskab, og Silo-Tank, der er et ungarsk selskab, er søsterselskaber i samme koncern. Disse tre selskaber har samme direktør og samme aktionær.

13 Van den Bosch Transporten er medlem af Vereniging Goederenvervoer Nederland (sammenslutningen for godstransport i Nederlandene). Denne sammenslutning og FNV indgik den kollektive overenskomst for godstransport, som trådte i kraft den 1. januar 2012 og udløb den 31. december 2013. Denne kollektive overenskomst finder ikke generel anvendelse. Collectieve arbeidsovereenkomst Beroepsgoederenvervoer over de weg en verhuur van mobiele kranen (den kollektive overenskomst for erhvervsmæssig vejgodstransport og udleje af mobile kraner, herefter »den kollektive overenskomst for erhvervsmæssig vejgodstransport«) finder derimod generel anvendelse fra den 31. januar 2013 til den 31. december 2013. Besluit van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (social- og arbejdsministerens afgørelse) af 25. januar 2013 (Staatscourant 2013, nr. 2496) fritog imidlertid de virksomheder, som henhørte under den kollektive overenskomst for godstransport, fra anvendelsen af den kollektive overenskomst for erhvervsmæssig vejgodstransport. Denne fritagelse fandt bl.a. anvendelse for Van den Bosch Transporten.

14 Artikel 44 i den kollektive overenskomst for godstransport med overskriften »Charterbestemmelse«, hvis ordlyd var næsten identisk med ordlyden af artikel 73 i den kollektive overenskomst for erhvervsmæssig vejgodstransport, bestemte:

»1. En arbejdsgiver i aftaler om underentrepriser, der udføres af selvstændige underentreprenører i eller fra arbejdsgiverens i Nederlandene etablerede virksomhed, er forpligtet til at stille krav om, at en selvstændig underentreprenørs arbejdstagere får de basisarbejdsvilkår, som er tilkendt i henhold til [nærværende kollektive arbejdsoverenskomst], såfremt dette følger af direktiv 96/71 [...], uanset om der er foretaget et lovvalg til fordel for anden lovgivning end nederlandsk lovgivning.

2. Arbejdsgiveren skal informere de af stk. 1 omhandlede arbejdstagere om de arbejdsvilkår, der finder anvendelse på dem.

[...]«

- 15 Van den Bosch Transporten havde med Van den Bosch Transporte og Silo-Tank indgået charterkontrakter om international transport.
- 16 Arbejdstagere fra Tyskland og Ungarn, som ved ansættelseskontrakt var tilknyttet henholdsvis Van den Bosch Transporte og Silo-Tank, var beskæftigede som chauffører som led i disse charterkontrakter. Charter i den af tvisten i hovedsagen omhandlede periode foregik som hovedregel fra Erp, og ruterne sluttede også her. Hovedparten af den transport, der blev foretaget på grundlag af de pågældende charterkontrakter, skete imidlertid uden for Kongeriget Nederlandene.
- 17 De basisarbejdsvilkår, der er fastsat som sådanne i den kollektive overenskomst for godstransport, blev ikke anvendt på chaufførerne fra Tyskland og Ungarn.
- 18 FNV anlagde et søgsmål mod Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte og Silo-Tank med påstand om, at selskaberne pålægges at overholde den kollektive overenskomst for godstransport, nærmere bestemt artikel 44 heri. Ifølge FNV skulle Van den Bosch Transporten, når selskabet anvendte chauffører fra Tyskland og Ungarn, i henhold til denne bestemmelse have anvendt basisarbejdsvilkårene i denne kollektive overenskomst på disse chauffører i deres egenskab af udstationerede arbejdstagere som omhandlet i direktiv 96/71.
- 19 Ved mellemdom afsagt i første instans blev det fastslået, at basisarbejdsvilkårene i den kollektive overenskomst for godstransport faktisk skulle finde anvendelse på de chauffører fra Tyskland og Ungarn, som Van den Bosch Transporten benyttede.
- 20 Appeldomstolen ophævede denne mellemdom og hjemviste sagen til første instans. Appeldomstolen forkastede imidlertid den af Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte og Silo-Tank fremførte teori om, at artikel 44 i den kollektive overenskomst for godstransport skulle erklæres ugyldig, fordi den heraf følgende forpligtelse for selskaberne udgjorde en uberettiget hindring for den frie udveksling af tjenesteydelser, som er sikret ved artikel 56 TEUF. Til støtte for denne afgørelse fandt appeldomstolen i det væsentlige, at selv om den kollektive overenskomst ikke fandt generel anvendelse, var de virksomheder, der henhørte under denne overenskomst, blevet fritaget for anvendelsen af den kollektive overenskomst for erhvervmæssig vejgodstransport, som ellers fandt generel anvendelse, hvis artikel 73 i det væsentlige var identisk med artikel 44 i den kollektive overenskomst for godstransport, og hvis indhold i øvrigt var praktisk talt identisk med indholdet af sidstnævnte arbejdsoverenskomst. Hvad navnlig angår den forpligtelse, som ligeledes skal gælde for underleverandører, har den kollektive overenskomst for godstransport således samme virkning som den kollektive overenskomst for erhvervmæssig vejgodstransport, idet gyldigheden af disse to overenskomster udløber samme dag. Ud fra et materielt synspunkt skal den kollektive overenskomst for godstransport følgelig behandles på samme måde, som hvis den fandt generel anvendelse, hvilket gælder i forhold til såvel de virksomheder i den omhandlede sektor, der har hjemsted i Nederlandene, som til alle udenlandske befragtere.
- 21 Det følger heraf, at artikel 44 i den kollektive overenskomst for godstransport ikke skal betragtes som en uberettiget hindring for den frie udveksling af tjenesteydelser som omhandlet i artikel 56 TEUF.
- 22 Appeldomstolen fastslog endvidere, at for at det i henhold til artikel 44 i den kollektive overenskomst for godstransport kan pålægges underleverandørerne at indrømme arbejdstagerne de i denne overenskomst fastsatte arbejdsvilkår, skal de pågældende kontrakter om underleverance være omfattet af direktiv 96/71. I denne henseende gjorde Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte og Silo-Tank for denne ret gældende, at udtrykket »[udstationere] på en medlemsstats område« som omhandlet i artikel 1, stk. 1 og 3, i direktiv 96/71 måtte forstås bogstaveligt, mens dette udtryk ifølge FNV skulle forstås i vid forstand, således at det ligeledes omhandler det tilfælde, hvor

udstationeringen foretages »på eller fra en medlemsstats område«. I sidstnævnte tilfælde er det uden betydning, i hvilke medlemsstater den pågældende chauffør faktisk opfylder sine senere aktiviteter som led i befragtningen.

- 23 Appeldomstolen fandt, at ordlydsfortolkningen af artikel 1, stk. 1 og 3, i direktiv 96/71 måtte finde anvendelse, hvorfor befragtning som den i nærværende sag omhandlede ikke henhørte under dette direktivs anvendelsesområde, idet det alene vedrører befragtning, der i det mindste hovedsageligt foretages »på en anden medlemsstats område«.
- 24 FNV har iværksat appel for den forelæggende ret, Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol), til prøvelse af appeldomstolens afgørelse, for så vidt som denne afgørelse var støttet på en ordlydsfortolkning af artikel 1, stk. 1 og 3, i direktiv 96/71. Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte og Silo-Tank har iværksat kontraappel, for så vidt som appeldomstolen besluttede, at artikel 44 i den kollektive overenskomst for godstransport ikke skulle anses for en uberettiget hindring for den frie udveksling af tjenesteydelser.
- 25 Den forelæggende ret har anført, at den iværksatte appel navnlig har rejst spørgsmålet om fortolkningen af udtrykket »på en medlemsstats område« som omhandlet i artikel 1, stk. 1 og 3, og i artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 i forbindelse med international vejtransport som den, der udføres af Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte og Silo-Tank. Denne fortolkning er afgørende med henblik på at fastslå, om de chauffører, der virker inden for international vejtransport som den af den foreliggende sag omhandlede, er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 96/71. Det skal i denne forbindelse indledningsvis afgøres, om direktiv 96/71 finder anvendelse på international vejtransport.
- 26 Det er endvidere den forelæggende rets opfattelse, at appellen har rejst spørgsmålet om, hvorvidt den omstændighed, at de virksomheder, som udstationerer de pågældende arbejdstagere, i dette tilfælde inden for en koncern, er knyttet til det selskab, fra hvilket disse arbejdstagere udstationeres, er relevant med henblik på fortolkningen af de ovennævnte bestemmelser i direktiv 96/71.
- 27 Med denne appel gøres det subsidiært gældende, at appeldomstolen havde set bort fra den omstændighed, at en del af de ruter, som Van den Bosch Transporte og Silo-Tank udførte for Van den Bosch Transporten, fuldt ud fandt sted på Kongeriget Nederlandenes område som led i cabotagekørsel. Derfor opstår spørgsmålet om, hvorvidt denne kørsel henhører under anvendelsesområdet for direktiv 96/71.
- 28 Endelig har den forelæggende ret anført, at kontraappellen er blevet iværksat i tilfælde af, at denne ret tiltræder appellen helt eller delvist. Det anbringende, der er fremsat til støtte for kontraappellen, vedrører ligeledes fortolkningsspørgsmål, som nødvendiggør, at Domstolen forelægges præjudicielle spørgsmål.
- 29 På denne baggrund har Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal [direktiv 96/71] fortolkes således, at det også finder anvendelse på en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i forbindelse med international vejtransport og således udfører sit arbejde i mere end en medlemsstat?
- 2) a) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, på grundlag af hvilket kriterium eller ud fra hvilke synspunkter skal det da afgøres, om en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i forbindelse med international vejtransport, er udstationeret »på en medlemsstats område« som omhandlet i [...] artikel 1, stk. 1 og 3, [i direktiv 96/71,] og om denne arbejdstager »i en

bestemt periode udfører arbejde på en anden medlemsstats område end den, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde« som omhandlet i [...] artikel 2, stk. 1[, direktiv 96/71]?

- b) Har det ved besvarelsen af spørgsmål 2 nogen betydning, og i bekræftende fald hvilken, at den virksomhed, der udstationerer den i spørgsmål 2[, litra a),] omhandlede arbejdstager, er forbundet — eksempelvis i koncernsammenhæng — med den virksomhed, som arbejdstageren er udstationeret til?
 - c) Såfremt den i spørgsmål 2[, litra a),] omhandlede arbejdstagers arbejde delvist består i cabotagetransport — dvs. transport, der udelukkende foretages i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde — må denne arbejdstager da for denne del af beskæftigelsen under alle omstændigheder anses for at arbejde midlertidigt i den førstnævnte medlemsstat? I bekræftende fald gælder der herved en undergrænse eksempelvis i form af en minimumsperiode pr. måned, hvor cabotagetransporten finder sted?
- 3) a) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, hvorledes skal begrebet »kollektive aftaler [...], der finder generel anvendelse« som omhandlet i [...] artikel 3, stk. 1, og [artikel 3,] stk. 8, første afsnit, [i direktiv 96/71] [da] fortolkes? Er der tale om et selvstændigt EU-retligt begreb, og er det således tilstrækkeligt, at de i [...] artikel 3, stk. 8, første afsnit, [i direktiv 96/71] omhandlede betingelser er opfyldt i faktisk henseende, eller kræver disse bestemmelser også, at det er fastslået, at den kollektive arbejdsaftale finder generel anvendelse i henhold til national ret?
- b) Såfremt en kollektiv arbejdsaftale ikke kan betragtes som en aftale, der finder generel anvendelse som omhandlet i [...] artikel 3, stk. 1, og [artikel 3,] stk. 8, første afsnit, er artikel 56 TEUF da til hinder for, at en virksomhed, der er etableret i en medlemsstat, og som udstationerer en arbejdstager på en anden medlemsstats område, i henhold til en kontrakt er forpligtet til at efterkomme bestemmelserne i en sådan kollektiv arbejdsaftale, der gælder i den sidstnævnte medlemsstat?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

- 30 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 96/71 skal fortolkes således, at det finder anvendelse på tjenesteydelser over grænserne i vejtransportsektoren.
- 31 Som det fremgår af artikel 1, stk. 1 og 3, i direktiv 96/71, sammenholdt med fjerde betragtning hertil, finder dette direktiv anvendelse på virksomheder, som har hjemsted i en medlemsstat, og som – i forbindelse med levering af tjenesteydelser over grænserne, der kan bestå i, at et arbejde udføres af en virksomhed på dennes vegne og under dens ledelse i henhold til en aftale mellem denne virksomhed og modtageren af tjenesteydelsen, eller i, at der stilles arbejdstagere til rådighed for en virksomhed på grundlag af en offentlig eller en privat kontrakt – udstationerer arbejdstagere på en medlemsstats område.
- 32 Hvad angår artikel 1, stk. 2, i direktiv 96/71 udelukkes kun levering af tjenesteydelser, som involverer besætningen i handelsflåden, fra anvendelsesområdet for dette direktiv.
- 33 Det følger heraf, at dette direktiv med undtagelse af sidstnævnte tjenesteydelser principielt finder anvendelse på enhver levering af tjenesteydelser over grænserne, som indebærer udstationering af arbejdstagere, uanset hvilken erhvervssektor en sådan levering er tilknyttet, herunder dermed vejtransportsektoren.

- 34 Denne fortolkning understøttes af artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71, idet denne bestemmelse definerer begrebet »udstationeret arbejdstager« i dette direktivs forstand som »enhver arbejdstager«, der i en bestemt periode udfører arbejde på en anden medlemsstats område end den, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde, uden at der i denne bestemmelse henvises til nogen form for begrænsning hvad angår den sektor, hvor arbejdstageren er beskæftiget.
- 35 Anvendeligheden af direktiv 96/71 på vejtransportsektoren bekræftes udtrykkeligt ved andre EU-retlige retsakter, såsom direktiv 2014/67, hvis artikel 9, stk. 1, litra b), blandt de administrative krav og kontrolforanstaltninger, der er nødvendige for at sikre effektiv overvågning af overholdelsen af de forpligtelser, som navnlig er fastsat i direktiv 96/71, identificerer foranstaltninger, der netop vedrører »mobile arbejdstagere i transportsektoren«, og direktiv 2020/1057, hvis syvende betragtning præciserer, at bestemmelserne om udstationering af arbejdstagere i direktiv 96/71 »finder anvendelse på vejtransportsektoren«.
- 36 I deres indlæg har Van den Bosch Transporten, Van den Bosch Transporte og Silo-Tank samt den ungarske og polske regering imidlertid rejst en indsigelse om, at de bestemmelser, som fastsætter den frie udveksling af tjenesteydelser, og som var grundlag for vedtagelsen af direktiv 96/71, udelukker, at aktiviteter med vejgodstransport henhører under anvendelsesområdet for dette direktiv. Følgelig skal artikel 1, stk. 1, i direktiv 96/71, hvorefter dette direktiv finder anvendelse på virksomheder, som har hjemsted i en medlemsstat, og som i forbindelse med levering af tjenesteydelser over grænserne udstationerer arbejdstagere, fortolkes således, at det vedrører »levering af tjenesteydelser« som omhandlet i artikel 56 TEUF, der ikke omfatter den frie bevægelighed for tjenesteydelser på transportområdet, der er særligt reguleret i EUF-traktatens bestemmelser om transport, dvs. artikel 90-100 heri.
- 37 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at den frie udveksling af tjenesteydelser på transportområdet ganske vist ikke er omfattet af bestemmelsen i artikel 56 TEUF, der generelt vedrører den frie udveksling af tjenesteydelser, men af EUF-traktatens bestemmelser om transport, som artikel 58, stk. 1, TEUF henviser til (jf. i denne retning dom af 19.12.2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 38 Det skal imidlertid bemærkes, at direktiv 96/71 som anført i nærværende doms præmis 33 har generel rækkevidde. Som det fremgår af første betragtning til dette direktiv, tilsigter det fjernelse af hindringerne for den frie bevægelighed for personer og tjenesteydelser mellem medlemsstaterne, og i femte betragtning til direktivet anføres det, at behovet for at fremme tjenesteydelser over grænserne forudsætter fair konkurrence og forholdsregler, der garanterer, at arbejdstagernes rettigheder respekteres.
- 39 Til forskel fra f.eks. forordning nr. 1072/2009, som med henblik på det princip om »fællesskabstilladelse«, der er fastsat i forordningens artikel 3 og 4, indeholder en række »fælles regler for international transport til eller fra en medlemsstats område eller gennem en eller flere medlemsstaters områder« samt »de betingelser, under hvilke transportvirksomheder har adgang til at udføre interne transporter i en medlemsstat, hvor de ikke er hjemmehørende«, som omhandlet i artikel 91, stk. 1, litra a) og b), TEUF (jf. i denne retning udtalelse 2/15 (Frihandelsaftalen med Singapore) af 16.5.2017, EU:C:2017:376, punkt 208), tilsigter direktiv 96/71 således ikke at gennemføre en fælles transportpolitik som omhandlet i denne artikel 91. Direktivet indeholder heller ikke »foranstaltninger til forbedring af transportsikkerheden« eller »formålstjenlige bestemmelser« på transportområdet som omhandlet i artikel 91, stk. 1, litra c) og d), TEUF.
- 40 Det følger af det ovenstående, at den omstændighed, at direktiv 96/71 er støttet på EF-traktatens bestemmelser om den frie udveksling af tjenesteydelser, uden at dets retsgrundlag endvidere indeholder bestemmelser om transport, ikke kan udelukke tjenesteydelser over grænserne i sektoren for vejtransport af navnlig gods fra direktivets anvendelsesområde.

- 41 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at direktiv 96/71 skal fortolkes således, at det finder anvendelse på tjenesteydelser over grænserne i vejtransportsektoren.

Om det andet spørgsmål

Det andet spørgsmål, litra a)

- 42 Med det andet spørgsmål, litra a), ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, på hvilke betingelser en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i den internationale vejtransportsektor, i forbindelse med en charterkontrakt mellem den virksomhed, som beskæftiger vedkommende, og som har hjemsted i en medlemsstat, og en virksomhed, som er aktiv i en anden medlemsstat, kan anses for at være en arbejdstager, som er udstationeret på en medlemsstats område som omhandlet i artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71.
- 43 Som bemærket i nærværende doms præmis 31 fremgår det af artikel 1, stk. 1 og 3, i direktiv 96/71, sammenholdt med fjerde betragtning hertil, at dette direktiv finder anvendelse på virksomheder, som har hjemsted i en medlemsstat, og som – i forbindelse med levering af tjenesteydelser over grænserne, der kan bestå i, at et arbejde udføres af en virksomhed på dennes vegne og under dens ledelse i henhold til en aftale mellem denne virksomhed og modtageren af tjenesteydelser, eller i, at der stilles arbejdstagere til rådighed for en virksomhed på grundlag af en offentlig eller en privat kontrakt – udstationerer arbejdstagere på en medlemsstats område.
- 44 Ifølge nævnte direktivs artikel 2, stk. 1, »forstås ved en udstationeret arbejdstager enhver arbejdstager, der i en bestemt periode udfører arbejde på en anden medlemsstats område end den, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde«.
- 45 En arbejdstager kan kun betragtes som udstationeret på en medlemsstats område i henhold til direktiv 96/71, hvis udførelsen af vedkommendes arbejde er tilstrækkeligt knyttet til dette område (jf. i denne retning dom af 19.12.2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, præmis 31), hvilket forudsætter en samlet vurdering af alle de forhold, der kendetegner den pågældende arbejdstagers beskæftigelse.
- 46 Det skal i denne henseende bemærkes, at eksistensen af en sådan tilknytning til det pågældende område navnlig kan ses ved kendetegnene for den levering af tjenesteydelser, som den pågældende arbejdstager er tilknyttet. Arten af de aktiviteter, som denne arbejdstager udfører på den pågældende medlemsstats område, er ligeledes relevant med henblik på vurderingen af, om der findes en sådan tilknytning.
- 47 Hvad angår mobile arbejdstagere som internationale lastbilchauffører er intensiteten af forbindelsen mellem de aktiviteter, som en sådan arbejdstager udfører i forbindelse med leveringen af den transporttjeneste, som vedkommende er tilknyttet, og hver berørt medlemsstats område ligeledes relevant i denne henseende.
- 48 Det samme gælder for disse aktiviteter andel i den samlede levering af de pågældende tjenesteydelser. I denne forbindelse er aktiviteter med pålæsning og aflæsning af gods, vedligeholdelse eller rengøring af transportkøretøjer relevante, for så vidt som de rent faktisk udføres af den pågældende chauffør og ikke af tredjeparter.
- 49 En arbejdstager, som udfører meget begrænsede ydelser på den medlemsstats område, hvortil vedkommende udstationeres, kan derimod ikke anses for at være »udstationeret« som omhandlet i direktiv 96/71 (jf. i denne retning dom af 19.12.2019, Dobersberger, C-16/18, EU:C:2019:1110, præmis 31). Dette gælder for en chauffør, som i forbindelse med vejgodstransport kun er i transit på

en medlemsstats område. Det samme gælder for en chauffør, der udelukkende udfører transport over grænserne fra en transportvirksomheds etableringsmedlemsstat til en anden medlemsstats område eller omvendt.

- 50 Den omstændighed, at en international lastbilchauffør, som en virksomhed med hjemsted i en medlemsstat har stillet til rådighed for en virksomhed med hjemsted i en anden medlemsstat, modtager instrukser i forbindelse med sine opgaver, begynder eller afslutter opgaverne ved den anden virksomheds hjemsted, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at fastslå, at denne chauffør er blevet »udstationeret« på denne anden medlemsstats område, når den nævnte chaufførs udførelse af arbejdet på grundlag af andre forhold ikke har tilstrækkelig tilknytning til dette område.
- 51 På grundlag af det ovenstående skal det andet spørgsmål, litra a), besvares med, at artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i den internationale vejtransportsektor, i forbindelse med en charterkontrakt mellem den virksomhed, som beskæftiger vedkommende, og som har hjemsted i en medlemsstat, og en virksomhed i en anden medlemsstat end den, hvor den pågældende sædvanligvis arbejder, er en arbejdstager, som er udstationeret på en medlemsstats område i disse bestemmelsers forstand, når udførelsen af vedkommendes arbejde i den omhandlede begrænsede periode har tilstrækkelig tilknytning til dette område. Hvorvidt der foreligger en sådan tilknytning, afgøres som led i en samlet vurdering af forhold som arten af de aktiviteter, som den pågældende arbejdstager har udført på det nævnte område, intensiteten af forbindelsen mellem denne arbejdstagers aktiviteter og hver medlemsstats område, hvorpå vedkommende virker, samt den andel, som disse aktiviteter udgør af den samlede transporttjeneste.
- 52 Den omstændighed, at en international lastbilchauffør, som en virksomhed med hjemsted i en medlemsstat har stillet til rådighed for en virksomhed med hjemsted i en anden medlemsstat, modtager instrukser i forbindelse med sine opgaver, begynder eller afslutter opgaverne ved den anden virksomheds hjemsted, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at fastslå, at denne chauffør er blevet udstationeret på denne anden medlemsstats område som omhandlet i direktiv 96/71, når den nævnte chaufførs udførelse af arbejdet ikke på grundlag af andre forhold har tilstrækkelig tilknytning til dette område.

Det andet spørgsmål, litra b)

- 53 Med det andet spørgsmål, litra b), ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at eksistensen af en koncernforbindelse mellem virksomheder, som har indgået en kontrakt om tilrådgivningsstillelse af arbejdstagere, er relevant med henblik på vurderingen af, om der foreligger udstationering af arbejdstagere.
- 54 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det ganske rigtigt fremgår af dette direktivs artikel 1, stk. 3, litra b), at dette direktiv finder anvendelse på udstationering af en arbejdstager i en medlemsstat på et forretningssted eller i en virksomhed, der tilhører koncernen, dersom der i udstationeringsperioden består et ansættelsesforhold mellem den udstationerende virksomhed og arbejdstageren.
- 55 Selv om direktiv 96/71 udtrykkeligt således vedrører situationen med udstationering inden for en virksomhedskoncern, forholder det sig imidlertid fortsat således, som det fremgår af nærværende doms præmis 51, at den udstationerede arbejdstagers egenskab fastlægges på grundlag af en tilstrækkelig tilknytning mellem udførelsen af vedkommendes arbejde og en anden medlemsstats område end den, hvor den pågældende sædvanligvis udfører sit arbejde.

- 56 Den omstændighed, at der findes en koncernforbindelse mellem de virksomheder, som er parter i en kontrakt om tilrådighedsstillelse af arbejdstagere, kan ikke i sig selv bestemme graden af tilknytning til en medlemsstats område, hvortil den pågældende arbejdstager udsendes, og dermed afgøre, om tilknytningen mellem vedkommendes udførelse af arbejdet og dette område er tilstrækkelig til at kunne konstatere, at der foreligger en udstationering, som er omfattet af direktiv 96/71.
- 57 Det andet spørgsmål, litra b), skal således besvares med, at artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en koncernforbindelse mellem virksomheder, som har indgået en kontrakt om tilrådighedsstillelse af arbejdstagere, ikke som sådan er relevant med henblik på vurderingen af, om der foreligger udstationering af arbejdstagere.

Det andet spørgsmål, litra c)

- 58 Med det andet spørgsmål, litra c), ønsker den forelæggende ret nærmere oplyst, om artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, som er beskæftiget som chauffør i vejtransportsektoren, og som i forbindelse med en charterkontrakt mellem den virksomhed, som beskæftiger vedkommende, og som har hjemsted i en medlemsstat, og en virksomhed i en anden medlemsstat, udfører cabotagekørsel i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor den pågældende sædvanligvis arbejder, kan anses for at være udstationeret på den medlemsstats område, hvor denne transport udføres, og i bekræftende fald om der i denne henseende foreligger et mindstekrav til varigheden af den nævnte transport.
- 59 Det skal i denne forbindelse indledningsvis fremhæves, at direktiv 96/71 skal sammenholdes med forordning nr. 1072/2009, ifølge hvis 17. betragtning direktivet finder anvendelse på en transportvirksomhed, der udfører cabotagekørsel.
- 60 I henhold til artikel 2, nr. 3) og 6), i forordning nr. 1072/2009 defineres cabotagekørsel som national transport for fremmed regning, der udføres i en begrænset periode i en værtsmedlemsstat i overensstemmelse med denne forordning, idet værtsmedlemsstaten er den medlemsstat, hvor en transportvirksomhed udfører transport, ud over i den medlemsstat, hvor transportvirksomheden er etableret.
- 61 Hvad angår betingelserne for, at ikke-hjemmehørende transportvirksomheder kan udføre cabotagekørsel i en værtsmedlemsstat, bestemmer artikel 8, stk. 2, i forordning nr. 1072/2009, at disse transportvirksomheder har adgang til i værtsmedlemsstaten at udføre op til tre cabotagekørsler i tilslutning til en international transport til denne stat inden for syv dage efter den sidste aflæsning i den pågældende stat som led i den indgående internationale transport.
- 62 Det fremgår af de tre foregående præmisser, at cabotagekørslen i fuldt omfang udføres på værtsmedlemsstatens område, hvorfor det må lægges til grund, at chaufførens udførelse af arbejdet i forbindelse med disse aktiviteter har en tilstrækkelig tilknytning til dette område.
- 63 Det følger heraf, at en chauffør, der udfører sådanne transporter, i princippet skal anses for at være udstationeret på værtsmedlemsstatens område som omhandlet i artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71.
- 64 Såfremt cabotagekørslernes varighed ikke som sådan kan rejse tvivl om, hvorvidt der er en tilstrækkelig tilknytning mellem arbejdets udførelse af den chauffør, der gennemfører disse kørsler, og værtsmedlemsstatens område, har vurderingen af denne cabotagekørsels varighed imidlertid ingen betydning for anvendelsen af artikel 3, stk. 3, i direktiv 96/71.
- 65 Det andet spørgsmål, litra c), skal følgelig besvares med, at artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, som er beskæftiget som chauffør i vejtransportsektoren, og som i forbindelse med en charterkontrakt mellem den virksomhed, som

beskæftiger vedkommende, og som har hjemsted i en medlemsstat, og en virksomhed i en anden medlemsstat, udfører cabotagekørsel i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor den pågældende sædvanligvis arbejder, i princippet skal anses for at være udstationeret på den medlemsstats område, hvor denne transport udføres. Cabotagekørselens varighed er uden betydning for vurderingen af, hvorvidt der foreligger en sådan udstationering, med forbehold af en eventuel anvendelse af dette direktivs artikel 3, stk. 3.

Om det tredje spørgsmål

Det tredje spørgsmål, litra a)

- 66 Med det tredje spørgsmål, litra a), ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1 og 8, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at spørgsmålet om, hvorvidt en kollektiv overenskomst finder generel anvendelse, skal afgøres ved henvisning til gældende national lovgivning.
- 67 Det skal bemærkes, at det følger af artikel 3, stk. 1, andet led, i direktiv 96/71, at medlemsstaterne påser, at de virksomheder, der udstationerer arbejdstagere, sikrer de arbejdstagere, der er udstationeret på deres område, et bestemt antal arbejds- og ansættelsesvilkår, som i den medlemsstat, på hvis område arbejdet udføres, er fastsat ved navnlig kollektive overenskomster, der finder generel anvendelse som omhandlet i artikel 3, stk. 8, for så vidt som de vedrører de i bilaget til dette direktiv nævnte byggeaktiviteter. I henhold til direktivets artikel 3, stk. 10, andet led, kan medlemsstaterne uden forskel pålægge nationale virksomheder og andre staters virksomheder arbejds- og ansættelsesvilkår, som navnlig er fastsat i kollektive overenskomster som de i artikel 3, stk. 8, omhandlede vedrørende andre aktiviteter end byggeaktiviteter.
- 68 I medfør af artikel 3, stk. 8, i direktiv 96/71 forstås ved »kollektive aftaler, der finder generel anvendelse«, kollektive aftaler, der skal overholdes af alle virksomheder inden for den pågældende sektor eller erhvervsgren i det pågældende geografiske område.
- 69 Selv om det er korrekt, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 96/71, som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 129 i forslaget til afgørelse, i denne henseende ikke udtrykkeligt henviser til national ret, følger det ikke desto mindre heraf, at dette implicit er tilfældet, eftersom denne bestemmelse kræver, at den omhandlede kollektive arbejdsoverenskomst finder generel anvendelse. En sådan generel anvendelse konstateres i overensstemmelse med lovgivningen i den berørte medlemsstat.
- 70 En sådan konstatering bekræftes af ordlyden af direktivets artikel 3, stk. 8, andet afsnit. Ved at foreskrive, at medlemsstaterne, hvis der ikke findes en ordning til konstatering af, at kollektive overenskomster finder generel anvendelse, kan lægge de kollektive overenskomster, der er alment gældende for alle tilsvarende virksomheder i det berørte geografiske område og i den pågældende sektor eller erhvervsgren, og/eller de kollektive aftaler, der indgås af de mest repræsentative arbejdsmarkedsparter på nationalt plan, og som gælder på hele det nationale område, til grund, har EU-lovgiver nemlig nødvendigvis henvist til en national ordning.
- 71 I den foreliggende sag fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at de virksomheder, der er aktive i sektoren for godstransport, er omfattet af den kollektive overenskomst for godstransport. Denne kollektive arbejdsoverenskomst finder ganske vist ikke generel anvendelse. Når dette er sagt, er overholdelsen heraf betinget af en fritagelse fra anvendelsen af den kollektive overenskomst for erhvervsmæssig vejgodstransport, som finder generel anvendelse. Desuden var indholdet af disse to kollektive overenskomsters bestemmelser praktisk talt identisk. Det fremgår således, at disse bestemmelser skulle overholdes af alle virksomheder, der er aktive i sektoren for godstransport.

- 72 Det følger af det ovenstående, at det tredje spørgsmål, litra a), skal besvares med, at artikel 3, stk. 1 og 8, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at spørgsmålet om, hvorvidt en kollektiv overenskomst finder generel anvendelse, skal afgøres ved henvisning til gældende national lovgivning. En kollektiv overenskomst, som ikke finder generel anvendelse, men hvis overholdelse – for de virksomheder, som er omfattet heraf – forudsætter en fritagelse for anvendelsen af en anden kollektiv arbejdsoverenskomst, som finder generel anvendelse, og hvis bestemmelser i det væsentlige er identiske med bestemmelserne i denne anden kollektive arbejdsoverenskomst, er omfattet af det af disse bestemmelser omhandlede begreb.

Det tredje spørgsmål, litra b)

- 73 Henset til besvarelsen af det tredje spørgsmål, litra a), er det uforholdsmæssigt at besvare det tredje spørgsmål, litra b).

Sagsomkostninger

- 74 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

- 1) **Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 96/71/EF af 16. december 1996 om udstationering af arbejdstagere som led i udveksling af tjenesteydelser skal fortolkes således, at det finder anvendelse på tjenesteydelser over grænserne i vejtransportsektoren.**
- 2) **Artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, der er beskæftiget som chauffør i den internationale vejtransportsektor, i forbindelse med en charterkontrakt mellem den virksomhed, som beskæftiger vedkommende, og som har hjemsted i en medlemsstat, og en virksomhed i en anden medlemsstat end den, hvor den pågældende sædvanligvis arbejder, er en arbejdstager, som er udstationeret på en medlemsstats område i disse bestemmelsers forstand, når udførelsen af vedkommendes arbejde i den omhandlede begrænsede periode har tilstrækkelig tilknytning til dette område. Hvorvidt der foreligger en sådan tilknytning, afgøres som led i en samlet vurdering af forhold som arten af de aktiviteter, som den pågældende arbejdstager har udført på det nævnte område, intensiteten af forbindelsen mellem denne arbejdstagers aktiviteter og hver medlemsstats område, hvorpå vedkommende virker, samt den andel, som disse aktiviteter udgør af den samlede transporttjeneste.**

Den omstændighed, at en international lastbilchauffør, som en virksomhed med hjemsted i en medlemsstat har stillet til rådighed for en virksomhed med hjemsted i en anden medlemsstat, modtager instrukser i forbindelse med sine opgaver, begynder eller afslutter opgaverne ved den anden virksomheds hjemsted, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at fastslå, at denne chauffør er blevet udstationeret på denne anden medlemsstats område som omhandlet i direktiv 96/71, når den nævnte chaufførs udførelse af arbejdet ikke på grundlag af andre forhold har tilstrækkelig tilknytning til dette område.

- 3) **Artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en koncernforbindelse mellem virksomheder, som har indgået en kontrakt om tilrådighedsstillelse af arbejdstagere, ikke som sådan er relevant med henblik på vurderingen af, om der foreligger udstationering af arbejdstagere.**

- 4) Artikel 1, stk. 1 og 3, og artikel 2, stk. 1, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at en arbejdstager, som er beskæftiget som chauffør i vejtransportsektoren, og som i forbindelse med en charterkontrakt mellem den virksomhed, som beskæftiger vedkommende, og som har hjemsted i en medlemsstat, og en virksomhed i en anden medlemsstat, udfører cabotagekørsel i en anden medlemsstat end den medlemsstat, hvor den pågældende sædvanligvis arbejder, i princippet skal anses for at være udstationeret på den medlemsstats område, hvor denne transport udføres. Cabotagekørselens varighed er uden betydning for vurderingen af, hvorvidt der foreligger en sådan udstationering, med forbehold af en eventuel anvendelse af dette direktivs artikel 3, stk. 3.
- 5) Artikel 3, stk. 1 og 8, i direktiv 96/71 skal fortolkes således, at spørgsmålet om, hvorvidt en kollektiv overenskomst finder generel anvendelse, skal afgøres ved henvisning til gældende national lovgivning. En kollektiv overenskomst, som ikke finder generel anvendelse, men hvis overholdelse – for de virksomheder, som er omfattet heraf – forudsætter en fritagelse for anvendelsen af en anden kollektiv arbejdsoverenskomst, som finder generel anvendelse, og hvis bestemmelser i det væsentlige er identiske med bestemmelserne i denne anden kollektive arbejdsoverenskomst, er omfattet af det af disse bestemmelser omhandlede begreb.

Underskrifter